

Д О К Л А Д

МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ОБЛАСТНА

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА

ОБЛАСТ ЛОВЕЧ

Период на оценяване: 2005 – декември 2009 г.

Декември , 2010 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

<u>СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ</u>	<u>3</u>
<u>1 ВЪВЕДЕНИЕ</u>	<u>4</u>
<u>2 ЕТАПИ, МЕТОДИЧЕН ПОДХОД И ПРИЛОЖИМОСТ НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА</u>	<u>8</u>
2.1 ЕТАПИ И МЕТОДИЧЕН ПОДХОД ЗА СЪСТАВЯНЕ НА МЕЖДИННА ОЦЕНКА НА ОБЛАСТНИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВИТИЕ	8
2.2 МЕТОДИЧЕН ПОДХОД	11
<u>3 ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА НА ОСР</u>	<u>15</u>
3.1 ОГРАНИЧИТЕЛИ ПРИ СЪСТАВЯНЕТО НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА НА ОСР. ОЦЕНКА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА МОНИТОРИНГ НА ОСР	15
<u>4 АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОСР</u>	<u>17</u>
4.1 ТЕНДЕНЦИИ И ОЦЕНКА НА СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ	20
4.2 ТЕНДЕНЦИИ И ОЦЕНКА НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ	23
4.3 S W O T АНАЛИЗ: ОЦЕНКА	28
<u>5 ОЦЕНКА НА КООРДИНАЦИЯТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ОСР</u>	<u>30</u>
<u>6 ИЗВОДИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОСР</u>	<u>34</u>
<u>7 ПРЕПОРЪКИ, НАСОКИ И ПОЛИТИКИ ПРИ АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ОСР ЗА 2010 – 2013/15 Г.</u>	<u>37</u>
<u>8 ЗАКЛЮЧЕНИЕ</u>	<u>40</u>
<u>9 ПРИЛОЖЕНИЯ</u>	<u>41</u>

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

1. **БВП** - Брутен вътрешен продукт;
2. **БДС** - Брутна добавена стойност;
3. **ДФЗ** - Държавен Фонд Земеделие;
4. **ЕС** - Европейски съюз;
5. **ЕФРР** - Европейски фонд за регионално развитие;
6. **ЕФСР** - Европейски фонд за социално развитие;
7. **ЗАТУРБ** – Закон за административно-териториалното устройство на Р България
8. **ЗООС** - Закон за опазване на околната среда;
9. **ЗРР** - Закон за регионалното развитие;
10. **ЗУТ** – Закон за устройството на територията;
11. **МРРБ** - Министерство на регионалното развитие и благоустройството;
12. **МОСВ** - Министерство на Околната среда и Водите;
13. **МСП** - Малки и средни предприятия;
14. **НИРД** - Научно изследователска и развойна дейност;
15. **НПО** - Неправителствени организации;
16. **НСИ** - Национален статистически институт;
17. **НСРР** - Национална стратегия за регионално развитие (2005-2015);
18. **ООСВ** - Опазване на околната среда и водите;
19. **РИОСВ** - Регионална инспекция за околна среда и води;
20. **ОПР** - Общински план за развитие;
21. **МО** - междинна оценка;
22. **ОСР** - областна стратегия за развитие;
23. **РЦП** - Район за целенасочена подкрепа.

1 ВЪВЕДЕНИЕ

Развитието, организацията и управлението на всяка административно-териториална единица е динамичен и вероятностен природно-социален процес. Негова отличителна особеност е вертикалната и хоризонталната йерархичност на предимства, ресурси, обекти и дейности, както и тяхната интегриран организация на определена територия. Планирането и управлението на този сложен процес се извършва при предварително утвърдени приоритети и цели за постигане на ефективна и ефикасна координация на секторните и хоризонталните политики, и преход към устойчивост, балансираност и интегрираност на териториалното развитие.

Динамиката на интегрираното развитие е резултат от съществуващите различия в сравнителните предимства на териториите, многообразието и ограничеността на ресурсите, както и от нарастващите влияния на външните (извънсистемни) фактори. Това налага необходимостта от извършване на регулярни ситуационни анализи на развитието на административно-териториалните единици и териториалните единици от различен мащаб. *Стохастичността* при изпълнението на стратегическите документи за регионално и местно развитие се проявява от резките промени в нагласите, желанията и очакванията на населението свързани с условията и начина на живот, задълбочаващата се изключително критичната демографска и селищна ситуация в страната, както и от „разминаването“ на националните, регионалните и местните приоритети за развитие на определена територия. Преодоляването на тези ограничители за регионално развитие е основен и важен критерий за устройството и управлението на територията. От тук следват сложни за решаване стратегически

задачи за постигане на устойчиво и балансирано развитие в средносрочен план.

Обективните промени настъпващи във факторите и ресурсите за развитие естествено и логично налагат необходимостта от периодични оценки по изпълнението на стратегическите документи. Този подход позволява „оптимизиране“ и допълване на утвърдените приоритети и цели за развитие, както и възможности за по-ефективно управление чрез използване на синергията и ефекта на мащаба на регионално равнище. От такива позиции се анализират и оценяват резултатите от изпълнението на стратегията за развитие на област Ловеч за периода 2005 – м. декември 2009 г. Тя е основния, базов инструмент за осъществяване на обоснована, целенасочена и балансирана регионална политика в териториалния обхват на областта, който системно се наблюдава, актуализира и адаптира към уникалността на сравнителните предимства и ресурси за всяко селище, общини и инфраструктура. Значително предимство за развитието и регионалната политика на област Ловеч, е синхронизирането на целите и приоритетите на областната стратегия с националната и европейската политика за планиране и управление на регионалното развитие. Известно е, че стратегическия документ за развитието на областта е приет през 2005 г., преди редовното членство на България в Европейския съюз.

Целта на Доклада – междинна оценка на областна стратегия за развитие Ловеч, е *да анализира и измери равнището на изпълнение на стратегическия документ, да идентифицира тенденциите, както и да открие утвърдените добри практики през периода 2007 – м.декември 2009г. Заедно с това да се предложат допълнително обосновани решения и подходи стимулиращи цялостното изпълнение на стратегията.*

Предлагането и обосноваването на допълнителни решения и подходи, стимулиращи изпълнението на ОСР, наложи необходимостта от кратко, тезисно продължаване на анализа след 2003 г., за да се проверят и оценят установените тенденции в развитието на област Ловеч. Поради отсъствието на приложения (карти, схеми, диаграми, графики) в междинната оценка, са дадени картни приложения, които допълват основното съдържание на стратегическия документ. По този начин се предлага една по-голяма конкретност и пространствена представа за ситуацията, което да подпомогне органите на регионалната и местната власт за приемане на коректни и целенасочени решения, и провеждане на ефективни секторни и хоризонтални регионални политики. В този смисъл направените допълнения към съдържанието на ситуационния анализ на ОСР не са подход за пренаписване и/или излишно допълнение, а допълнение и конкретизиране на част от изведените тенденции.

За постигане на съответствие между целта и съдържанието на доклада и за по-ясно открояена целенасоченост са дефинирани следните задачи:

- ✓ Кратко описание на използваната методика и приложения подход при разработването на Доклада – междинна оценка;
- ✓ Представяне на обобщени резултати от изпълнени дейности и проекти в общините на област Ловеч;
- ✓ Оценка на резултатите и тенденциите на развитието на област Ловеч за периода 2007 – 2009 г.;
- ✓ Представяне на главните изводи, основни насоки и целесъобразни препоръки за актуализиране на Областната стратегия за развитие Ловеч с времеви хоризонт 2013 - 2015 год.

Докладът – междинна оценка на стратегията за развитие на област Ловеч е разработен на основание договор между Областна администрация гр. Ловеч и сдружение „Булрегио“. В процеса на изпълнението на договора се реализираха добри партньорски практики с представители на областната администрация и експерти по управление на проекти и стратегическо планиране.

2 ЕТАПИ, МЕТОДИЧЕН ПОДХОД И ПРИЛОЖИМОСТ НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА

Оценяването на стратегически документи за регионално развитие е публична дейност и интервенция в процеса на организация, координация и управление на областната територия. Заедно с това тази дейност е перманентна и системна, като се основава на утвърдени стандарти и критерии при оценяване на трите базови вектора – регионално планиране, изпълнение и използване на надеждна система за отчетност. Тяхното интегриране определя структурата (фазите) на жизнения цикъл на междинното оценяване – съответно изготвяне на предварителна оценка, на текуща(междинна) оценка и последваща оценка¹. Важна особеност е, че използваните критерии за измерване на развитието през отделните фази на жизнения цикъл на междинната оценка имат различна тежест. При разработването на междинната оценка бяха ползвани официално утвърдените документи с методическо съдържание.²

2.1 Етапи и методичен подход за съставяне на междинна оценка на областните стратегии за развитие

Изпълнението на междинната оценка за развитието на област Ловеч премина през следните етапи:

Първи етап – преглед на действащата нормативна база, на регламентите и директивите на ЕС в областта на регионалната политика; ситуационен анализ и оценка на общинските планове за развитие и съответствие между планираните и реализираните дейности по стратегическите цели.

¹Методика за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия за развитие, МРРБ, 2010, с.3

²Методически указания за актуализиране на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие - 2009 година, МРРБ, С.

Междинната оценка на областната стратегия за развитие е дейност, съвпадаща по време с изпълнението на стратегическия документ. Основната ѝ функция е препрограмиране, т.е. частична и междинна промяна и актуализация на плановия документ на основата на постигнатите резултати и установените тенденции от развитието за периода 2007 – 2009 г. Тя включва анализ на резултати от предишни оценки, ситуационен анализ на силните и слабите страни и потенциалите, оценка на ефекта от съгласуваност и координация на дейностите съдържащи се в стратегията, оценка на ефективността и ефикасността от изпълнението на стратегията до момента на оценяване, както и оценка за ефективността от секторното и хоризонталното разпределение на финансовите ресурси.

Нормативната рамка определяща съставянето на междинна оценка на областни стратегии за развитие е:

♦ **Закон за регионалното развитие** (ЗРР; в сила от 31.08.2008г., обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., изм. ДВ. бр.47 от 23 юни 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 октомври 2009г., изм. ДВ. бр.93 от 24 ноември 2009г.) и по-специално на чл. 33, ал.1 , във връзка с чл. 9, т.6, както и чл. 36, ал. 1 и ал. 2.

♦ **Правилник за прилагане на Закон за регионалното развитие**, в който е разписано:

♦ междинният и окончателният доклад осигуряват информация и публичност на изпълнението на областната стратегия (чл.29, ал.1);

♦ начинът и редът за обсъждане и одобряване на докладите за междинните оценки по изпълнението на областните стратегии за развитие (чл.29, ал.3);

♦ актуализирането на областната стратегия за развитие за остатъка от периода на нейното действие (чл.31, т.5, ал.2);

◇ задължителни изисквания към експертите участващи в процеса на разработване и оценяване на областните стратегии за развитие (чл.83, ал.1 и ал.2);

◇ *Методически указания за актуализиране на действащите стратегии и планове за регионално и местно развитие, МРРБ 2009г.;*

◇ анализ на годишните доклади по изпълнението на ОСР и ОПР, както и с готовите междинни оценки на ОПР;

◇ оценка на набора от индикатори използвани в ОСР;

◇ установяване на регистрираните и изпълнени проекти в Информационната система за управление и наблюдение (**ИСУН**) на средствата от структурните инструменти на ЕС в България;

◇ използване на резултати от социологически проучвания за нагласите и очакванията на населението на територията на област Ловеч.

Втори етап – включва кратък анализ и оценка на равнището на изпълнение на отделните стратегически и специфични цели и приоритети, финансовото им изпълнение в общините и областта, както и целесъобразността от актуализацията им до края на плановия период. При разработването на доклада – междинна оценка, през м. Декември 2010 и януари 2011 г. се проведеха срещи на работния екип с представители на областна администрация Ловеч за набиране на необходимата емпирична информация и дискутиране на предварителните резултати от анализа. Партньорската работа на екипа беше разширена с привличане на експерти (по иконометрия и управление на проекти) от консултанска фирма „Майкростат-Аналитикс“ гр. София. В резултат на това бяха изготвени Доклад – междинна оценка по изпълнението на ОСР и Насоки за обоснована актуализация на ОСР и ОПР.

Трети етап – Обобщение на изведените тенденции от развитието на област Ловеч през периода 2007 – 2009 г., кратко резюме и оценка на изпълнението на проектите, мерките, целите и приоритетите по общини, дефиниране на изводите и препоръките за развитието през периода 2010 – 2013/15 год. и публичното им представяне в Областния съвет за регионално развитие.

2.2 Методичен подход

Изпълнението на междинната оценка за развитието на област Ловеч съвпада по време с три важни събития – членството на България в ЕС и прилагането на всички императивни модели, принципи и подходи за регионално развитие, глобалната финансова криза и отражението ѝ в България, и приетият Закон за регионалното развитие (2008 г.), който внесе промени в границите на статистическите райони. Членството на страната в ЕС позволи използването на огромните предимства за развитие в общността – външно финансиране, обща кохезионна политика и нов модел на управление на територията. Влиянието на финансовата криза в страната рязко промени социално-икономическата среда за развитие – премина се към силно рестриктивна политика, която наложи актуализиране и промяна на политиките и приоритетите за регионално развитие. Тази кризисна ситуация се отрази и върху социално-икономическото развитие на област Ловеч. През 2008 г. с приетият Закон за регионалното развитие се извърши промяна в принадлежността на област Ловеч. До тогава тя беше в състава на Северния Централен район (равнище NUTS – 2), а след това е към Северозападния статистически район, заедно с област Плевен, Враца, Монтана и Видин.

Междинната оценка на областните стратегии се отнасят за административно и нормативно определена територия от

националното пространство, но те задължително трябва да съдържат предимствата от интегрираното развитие с областите от статистическия район, както и общините следва да планират общи, интегрални приоритети за развитие през плановия период. Следователно областната стратегия е стратегическия инструмент чрез който се постига и реализира териториалната синергия и устойчивост между общините и националното равнище в цялостното социално-икономическо и културно-екологично развитие на България.

При разработването на междинните оценки на областните стратегии за развитие фокусът се поставя върху изпълнението и подобряването на качеството на планиране. *Първият* вектор на който се основава разработената междинна оценка е принципа „SMART“, осигуряващ обективна оценка на *уникалността* на използваните индикатори (измерители), *реалистичност* (конкретна измеримост), *постижимост* и *целесъобразност*, *конкретност* (ориентирани към резултата, ефекта) и *обвързани с времето* (актуалност). *Вторият* вектор е устойчивост, осигуряващ и поддържащ постоянни темпове на нарастване на населението и икономическите дейности и ефективно опазване на околната среда. *Третият* вектор е свързан с разширяване и задълбочаване на партньорството при регионалното развитие и регионалната политика.

Подходът при разработването на междинната оценка на ОСР и задължителната информационна осигуреност включва два ключови момента: **първият изяснява същността на прехода, формулиран чрез конкретни приоритети и цели.**

Стратегията обосновава траекторията на развитието и определя докъде да се стигне (чрез формулираните стратегически цели и приоритети). В този смисъл тя дефинира необходимия преход от едно състояние на развитието (социално-икономическо, екологично, демографско) към друго.

Преходът се осъществява чрез целенасочени мерки и действия (изразени чрез изпълнени проекти в общините на областта). Заедно с това междинната оценка се „произнася“ по няколко компонента на формулираната същност на стратегията:

1. Цел и граници на прехода – анализ на промяната, базиран основно на регионална статистическа информация;
 - 1.1. Посока на прехода;
 - 1.2. Устойчивост на прехода;
 - 1.3. Докъде е стигнал преходът (степен на постигане на заложените цели).
2. Начин (подход, метод), по който се извършва прехода – съответно действията и мерките за изпълнение на целта. Този анализ следва да се базира на данни за реализирани/планирани проекти, технология на реализацията им и усвоени средства/ресурси;
 - 2.1. Ефективност
 - 2.2. Координираност
 - 2.3. Технологична ефикасност;

Вторият - разграничава преките резултати от ефектите и въздействията в процеса на развитие. На този етап (междинна оценка) не е реалистично и възможно да се извърши завършен анализ на ефектите и въздействието от приложението на ОСР. Това изисква значителен финансов и времеви ресурс, както и специфичен експертен капацитет (вкл. статистически и иконометричен). Добрите практики, използвани от Световна банка, показват, че оценките на ефектите и въздействията е икономически обосновано да се извършват при последващата оценка. Следователно междинната оценка е целесъобразно да изпълни само

оценяване на преките резултати и чрез тях степента на постигане на заложените цели.

3 ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА НА ОСР

Източниците на данни (статистическа информация) за изготвяне на междинната оценка са:

- ✓ Национален статистически институт;
- ✓ Областна администрация – област Ловеч;
- ✓ Общински администрации – общините в област Ловеч;
- ✓ Информационна система за управление и наблюдение (ИСУН) на средствата от структурните инструменти на ЕС в България;
- ✓ Агенция по заетостта;
- ✓ Анкетни проучвания;
- ✓ Неправителствени организации и други.

3.1 Ограничители при съставянето на междинната оценка на ОСР. Оценка на индикаторите за мониторинг на ОСР

3.1. Анализът на ОСР показва, че съществуват непълноти с целепологането в документа. Липсват предварително заложиени и количествено измерими цели (стойности на индикаторите). Следователно анализът за степента на постигане на целите е трудно изпълним;

3.2. В ОСР – Ловеч се установява известно припокриване (смесване) на процесите по мониторинг и оценката на резултатите. Поради тази причина в ОСР не е формулирана система от индикатори за мониторинг, а е направен опит да се предложат критерии и индикатори за оценка на резултатите, с което процедурата (процеса) не е завършен;

3.3. Информационното осигуряване на анализа на дейностите по приложение на ОСР не е на необходимото равнище. Анализът е ограничен и затруднен поради

невъзможността да се обвържат данните за реализираните проекти със заложените в ОСР приоритетни цели, както и да се оцени спазването на времевия график за изпълнение на дейностите.

3.4. В ОСР са изведени 9 индикатора за оценка на резултатите от изпълнението на стратегическия документ.³ Някои от тях не са конкретно измерими – например „динамика на изменението на социални и културни дейности“. Така определени индикаторите нямат конкретно приложение и използване. Липсват индикатори за измерване на териториалната (районна) ефективност от развитието, класифицирането им на основни и специфични. Необходимо е да се отдели специално внимание на набора от индикатори при актуализирането на ОСР.

Поради тези причини и ограничения, анализът на ОСР не е осигурен информационно в пълен обем, с необходимата емпирична статистическа информация. Очевидно националната и регионалната статистика все още не произвеждат базова и цялостна информация в динамика, което е необходимо условие за ефективна планова и управленска дейност по територията на страната. По тези причини, междинната оценка на ОСР – Ловеч, съдържа информационни непълноти.

³ Областна стратегия за развитие – Ловеч 2005 – 2015, с.67

4 АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОСР

Междинната оценка на областна стратегия за развитие Ловеч е насочена към подпомагане управлението на ОСР; актуализиране и преориентиране на стратегическата част, както и препоръки за усъвършенстване на координацията между дейностите и общините. В методиката за изготвянето на междинна оценка на ОСР е констатирано, че **„...не са заложили предварително индикатори за мониторинг и оценка“**⁴. В резултат на това анализа и очакваните резултати са общи, недиференцирани, което определя съдържанието като непълно и целенасочено. ОСР има важно, централно място в системата на планиране и управление на територията. Нейните функции са да осигурява и поддържа координация и регулиране на отношенията между процесите на локално и национално равнище, насочено към ограничаване и намаляване на териториалните различия при развитието. От извършения анализ на демографската и социално-икономическата динамика на област Ловеч за периода 2007 – м. декември 2009 г. се установява, че различията между отделните общини бавно нарастват и не се реализира принципа на териториална кохезия. На това основание, дейността при съставянето на междинна оценка на ОСР трябва да **„...акцентираща върху максималното опростяване на изискванията и процедурите и фокусирането върху ключови и постижими цели или обекти на оценяване“**.⁵

Периодът на оценка на ОСР включва 2007 – м. декември 2009 г. Още в началото е необходимо да се посочи, че оценявания период трябва условно да се разглежда до 2007г.(приемането на България за член на ЕС) и след това до м.декември 2009г. Основанията за това са, че утвърденият

⁴ Методика за изготвяне на междинна оценка на областна стратегия за развитие, МРРБ, 2010, с.5

⁵ Цит. Методика..., с.5

стратегически документ е съставен на базата на емпирична и обобщена статистическа информация до 2003 г., докато през периода 2007 – м.декември 2009 г., настъпват промени – достъп и ползване на финансовите ресурси на общността, промяна на изискванията при съставянето и изпълнението на проекти в сравнение с предприсъединителните инструменти (новите възможности за използване предимствата на Структурните фондове на ЕС).

В структурен план ОСР - Ловеч съдържа четири раздела – *първи* - аналитична част на социалното и икономическото състояние към 2005г. със завършващ SWOT анализ, *втори* – стратегическа част, с дефиниране на визия, главна цел, стратегически цели и приоритети, *трети* – подходи, начини и инструменти за организация и координация на дейностите по реализация на ОСР, и *четвърти* – необходими действия по наблюдение, оценка и актуализация на ОСР. Следователно структурата на документа е в съответствие с действащите нормативни документи и утвърдените методически изисквания.

ОСР – Ловеч е разработена в съответствие с утвърдената през 2005 г. Методика за съставяне на областни стратегии от МРРБ. Общата оценка на анализа разкриващ съществуващата ситуация в областта не е равностоеен в отделните части. Не са изведени и оценени сравнителните предимства на местоположението, необходима е прецизна, подробна и актуална оценка на потенциалите за развитие на територията – не са определени, измерени и оценени природните ресурси (минерални суровини, климатични ресурси, почвени и растителни ресурси), както и възможностите за устойчивото им усвояване. Това прави ситуационният анализ непълен и ограничава възможността за формулиране на конкретни и измерими цели и приоритети за развитие. Действително използвана е разширена и подробна социално-икономическа,

природно-ресурсна и екологична информация. Анализът и обобщенията обаче са предимно на областно равнище. Необходимо е икономическият анализ да бъде задълбочен и да обхване всички процеси и дейности на общинско равнище. Предлагаият подход позволява да се разкрият и оценят съществуващите териториални различия и диспропорции, и на тази основа да се формулират точно, ясно и целенасочено координатите (приоритетите и стратегическите цели) на регионалната политика. Друго важно изискване е ОСР да се актуализира и в съответствие с настъпилите промени в границите на статистическите райони на равнище NUTS - 2⁶, да се открие мястото и „теглото“ на областта в структурата на новата териториална единица Северозападен район.

В ОСР подробно е анализирана инфраструктурата – социална, техническа и екологична. Това позволява постигането на резултати, които ще променят съществуващата ситуация и стандарта (качеството) на населението в отделните общини на областта. При социалната инфраструктура обаче, липсват изводите, респективно насоките и политиките за развитие, което изисква нейното допълване и конкретизиране. При техническата инфраструктура са дадени обобщени резултати и изводи. Специално внимание при актуализацията на ОСР следва да се отдели на развитието на екологичната инфраструктура, като се отчитат изискванията в регламентите на ЕС в областта на политиката за опазване на околната среда - „НАТУРА 2000“. При оценката на екологичната ситуация на областта за периода 2005 – 2008 г. се установява увеличаване на емисиите на азотни оксиди с около 40,0% и особено на емисиите от въглероден диоксид – над 4 пъти. Следователно един от приоритетите при развитието на областната икономика следва да бъде преход към нисковъглеродни икономически

⁶ Вж. Закон за регионалното развитие 2008 г., ДВ бр. 50 /30.V.2008 г.

дейности. Слабо е увеличението на емисиите с двуазотен оксид.

Допуснатата небалансираност на ситуационния анализ в отделните раздели на ОСР се дължи и на частични пропуски в използваната методика. Необходимо е при актуализацията на стратегическия документ да се преодолее тази непълнота, да се разшири, оцени и конкретизира реалната ситуация към 2009 г., като необходимо условие за ограничаване на териториалните различия, преход и постигане на регионална синергия (интегрирано развитие между общините в областта и областите в района) и по-бърза положителна промяна в условията и качеството на живот на населението.

4.1 Тенденции и оценка на социалното развитие

Демографската ситуация в област Ловеч за периода 2003 – 2009 г. е критична. Продължава абсолютното намаление на населението. През 2003 г. броят на населението на област Ловеч е 163 342 д., съответно 16,5% от населението на Северозападния статистически район⁷ и 2,1% от населението на страната. През 2009 г. броят на населението в областта намалява на 151 153 д. Това съставлява 16,8% от броя на населението на статистическия район и 2% от това за страната. Така за оценявания период броя на населението в областта намалява с 12 189 д. Установената тенденция е характерна за всички общини в областта (табл.1).

С най-голям темп на намаление на населението са общините Угърчин, Ловеч, Априлци и Летница. Установените териториални различия в демографската динамика на областта следва да определят и приоритетите на регионалната демографска политика. Всъщност основните общински центрове на

⁷ Към 2003 г. по действащия Закон за регионалното развитие (1999) област Ловеч е в границите на Северния централен район за планиране.

регионалната политика и развитие, с по-голям демографски потенциал са Ловеч, Троян, Тетевен и Луковит.

Динамика в броя на населението в област Ловеч*

таблица 1.

Общини	Население към 31.12.		Темп на прираст %
	2003 г.	2009 г.	
България	7 801 273	7 563 710	-3,0
Северозападен район	991 165	902 537	-8,9
Област Ловеч	163 342	151 153	-7,5
Община Априлци	3 908	3 554	-9,1
Община Летница	5 432	5 101	-6,1
Община Ловеч	59 137	53 578	-9,4
Община Луковит	20 944	19 469	-7,0
Община Тетевен	23 016	22 016	-4,3
Община Троян	35 900	33 827	-5,8
Община Угърчин	8 169	7 181	-12,1
Община Ябланица	6 836	6 427	-6,0

*Източник: НСИ, 2010 г.

Определящ фактор за намаление броя на населението в областта е отрицателния естествен прираст (табл. 2).

Динамика на естествения прираст на населението в област Ловеч (в ‰)*

таблица 2.

Години	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
България	-5,9	-5,7	-5,2	-5,5	-5,1	-4,9	-4,3	-3,6
Северозападен район	-10,0	-10,3	-10,0	-11,1	-10,7	-10,6	-9,8	-9,2
Област Ловеч	-8,8	-9,3	-9,1	-9,7	-9,4	-9,4	-8,2	-7,9

*Източник НСИ, 2010 г.

През оценявания период населението в областта намалява по-бавно в сравнение със Северозападния статистически район, но 2 пъти повече спрямо страната. Установените тенденции в демографското развитие на област Ловеч ще оказват задържащо и ограничаващо влияние върху развитието и регионалната политика. Друг фактор за намаляване броя на населението е отрицателния механичен прираст (табл. 3). През 2002 г. броят на

изселените превишава броя на заселените с 1 146 д., а през 2009 г. с 1 122 д. Третата важна тенденция е свързана с промените във възрастовата структура на населението в областта (табл. 3).

Селищната мрежа в областта се формира от 128 населени места, от които 8 градове и 120 села. Гъстотата на селищната мрежа в областта е по-ниска от средната за страната. Средният брой населени места на една община в област Ловеч е 16 (за страната 20), като на всяка община се пада 1 град.

Тенденциите в демографското развитие и селищната мрежа на областта през периода 2003 – 2009 г. съвпадат до голяма степен с изводите в ОСР. По-важните са:

- ✓ Продължава демографския срив и съществува риск от обезлюдяване на малките населени места и депопулация на по-големи територии в област Ловеч;

- ✓ Критична е демографската ситуация в общините Летница, Угърчин, Луковит, Ябланица и Априлци които следва да бъдат обект на целенасочени действия за положителни промени на тенденциите на демографско развитие;

- ✓ Нараства дела на лицата без образование и с начално образование, което ще задържа развитието на нови технологии в областта;

- ✓ Настъпват структурни и функционални промени в селищната мрежа, налагащо необходимостта от диференцирана регионална политика в област Ловеч.

Целесъобразно е при актуализацията на ОСР да се приемат конкретни индикатори характеризиращи стратегическите цели – задържане на демографския спад, намаляване на неграмотността, намаляване на безработицата, допълнителни инвестиции за развитие на човешкия капитал в област Ловеч до 2013/15 год.

4.2 Тенденции и оценка на икономическото развитие

Икономическото развитие на областта се измерва с динамиката на основните макроикономически показатели – брутна добавена стойност и брутен вътрешен продукт. По официални данни на НСИ регионалният разрез на тези индикатори се отнася към 2007 г. На това основание обобщените тенденции на икономическото развитие обхващат периода 2002 – 2007г. Анализът установява, че БВП в областта се увеличава с над 80,0 млн. лв., но относителният дял спрямо средните стойности за страната намалява от 1,9% на 1,6%. Различна е тенденцията на БВП формиран в областта в Северозападния район. През оценявания период относителният дял на БВП на областта нараства от 16,2% на 18,8%. След 2007 г. е характерна тенденция на положителни резултати от развитието на икономиката в областта. През 2007 г. по предварителни данни произведения БВП на 1 жител от областта е с 12,0% по висок от средните равнища на Северозападния статистически район.

Определящо значение за регионалната икономическа политика има структурата на формирания брутен вътрешен продукт в областта. През 2007 г. в област Ловеч на аграрния сектор се падат 6,5 % при формирането на БВП, на индустриалния 39,7% и на обслужващия 53,8%. Структурата на формирания БВП в областта е по-оптимална от тази за страната. За периода 2004-2007г. БВП от сектор индустрия се увеличава близо 2 пъти, което откроява областната икономика от другите в Северозападния район. Следователно регионалната икономическа политика следва да се ориентира към поддържането на тези тенденции и структурни пропорции, осигуряващи по-ефективно и устойчиво икономическо развитие, реални възможности за осигуряване на нови работни места и намаляване дела на безработицата.

През 2008 и 2009 г. по равнище на безработица област Ловеч е на второ място в страната с 3,0%⁸. В Северозападния район по показателя регистрирани безработни в бюрата по труда областта също е на второ място – с 9,8 хил.д., след Видинска област. Поддържането и регулирането на равнището на безработица в областта може и трябва да се решава чрез развитието на образователната система⁹. Постигането на положителни промени в демографското развитие на областта е наложително преустановяване на политиката на закриване на основни и средни училища.

Ситуационният анализ на туризма в областта завършва с констатацията, че „...в общините на област Ловеч са налице големи очаквания за интензивно развитие на туризма...”¹⁰. Твърде общи са препоръките за развитие на отрасъла и не се откроява ролята на туристически комплекс „Беклемето”, уникалния Троянски манастир и Националното изложение на художествените занаяти и изкуствата „Орешак”, на възможностите за развитие на ски туризъм в община Априлци, , за по-активна рекламна политика за туристическите обекти „Деветашка пещера” и природния феномен „Крушуна”.

Заедно с това е необходимо да се постави начало на обоснована и последователна регионална политика за нарастване на конкурентноспособността на произвежданата продукция, утвърждаване на прогресивни форми на регионална икономическа организация (индустриални паркове, икономически клъстери) и повишаване атрактивността на икономическия климат чрез увеличаване на преките чуждестранни инвестиции. Регионалната икономическа политика следва да се обвърже и с

⁸ Вж. Статистически справочник 2010, С., с. 50 – 51.

⁹ За 2009 г. на Ловешка област се падат 16,4 % от училищата, 16,2% от преподавателите и 16,5% от учениците на Северозападния район. Тези относителни тегла са релевантни на относителното тегло на населението на област Ловеч – 16,8 % от населението на статистическия район.

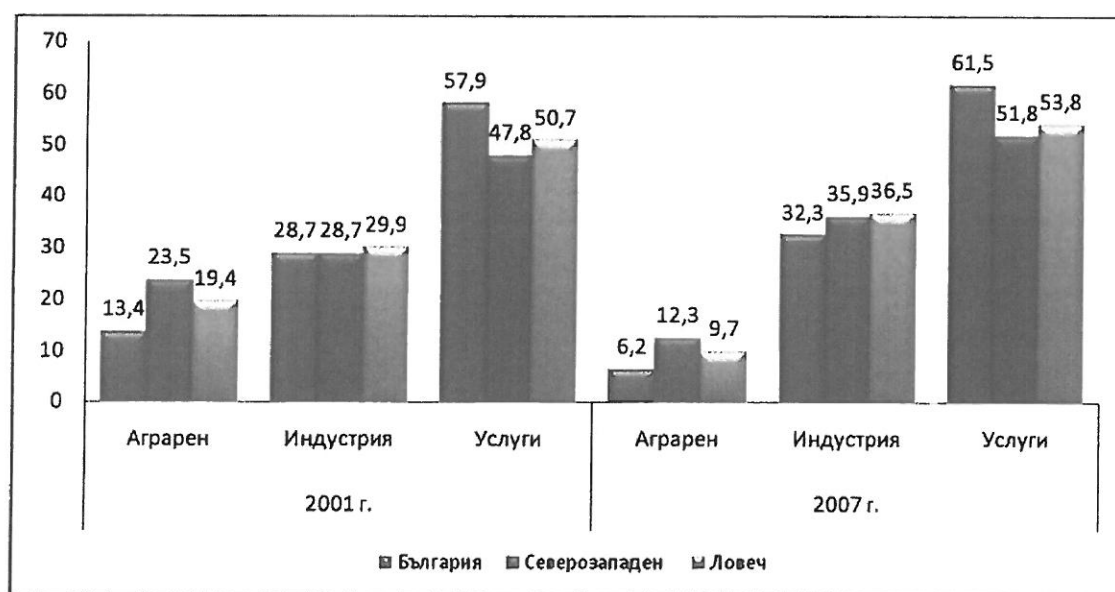
¹⁰ Вж. ОСР – Ловеч, с. 27

доходите на заетите и домакинствата. За периода 2002 – 2007 г. се установяват положителни промени, но темповете на промяна са ниски и бавни. Препоръчително е проблемите на икономическото развитие в област Ловеч, съдържащи се в ОСР да получат нова конкретизация и преформулиране, на базата на резултатите и оценките от междинната оценка (Вж. ОСР, с. 18).

Тенденциите установени от структурата и динамиката на БВП съвпадат с другия макроикономически показател – брутна добавена стойност (БДС) (фиг.1). Необходимо е да се посочи, че сравнителния анализ на структурата на БДС в област Ловеч (по стопански сектори) и средните равнища за страната разкрива, по-високи стойности за областта в аграрния сектор и по-ниски в индустриалния и обслужващия сектор. Стратегическа цел в икономическото развитие следва да бъде нарастване дела на БДС формирана в индустриалния сектор през периода до 2013 г.

Структура на брутна добавена стойност (в %)*

Фиг. 1

* Източник: НСИ, ТСБ Ловеч, 2009.

Въпреки непълната статистическа информация за придобитите дълготрайни материални активи в страната, при актуализацията на стратегическия документ, следва да се имат предвид тенденциите в разпределението им по стопански сектори и общини. През 2008 г. на областта се падат 0,8% от придобитите дълготрайни материални активи в страната (сравнителнониски стойности) и 18,6% от тези на Северозападния статистически район. Следователно важен приоритет на регионалното развитие и политика през следващите години трябва да бъде увеличаване дела на ДМА за област Ловеч. Друга особеност е, че само на две общини – Ловеч и Троян се падат над 66,0% от придобитите ДМА в областта, което е убедително доказателство за задълбочаване на териториалните неравновесия в социално-икономическото развитие. Необходимо е при актуализацията на ОСР на тези процеси и тенденции да се отдели по-голямо внимание, като се предвидят и използват ефективни инструменти за регулиране на разпределението на ДМА между общините в областта. Един такъв инструмент за регулиране и териториална координация при разпределението (по общини) на ДМА може и следва да бъде районната ефективност, или използването на *„ефекта на мащаба“*, или синергетичен ефект от социално-икономическото и културно-екологично развитие общините в област Ловеч. Тези инструменти са разработени и приложени от експертния екип разработил Междинната оценка на областта при териториалното развитие на туризма в България за периода 2001 – 2009 г. Третата тенденция е свързана със структурата на разпределение на ДМА – по стопански сектори в общините на област Ловеч. От съществуващата ситуация за 2008 г. за усвоените ДМА не следва извода, за равномерното им разпределение между общините, но ограничаването и регулирането на тези тенденции следва да се има предвид при актуализацията на Общинските планове за

развитие. При тяхната актуализация косвено трябва да се съдържат цели и мерки за постигане на приоритетите заложи в Областната стратегия за развитие. Само по този начин може да се постигне положителен ефект от териториалната координация и развитие на общините в област Ловеч до 2013 г. При условие, че не се реализира предлаганата политика за регулиране на структурата и разпределението на ДМА в област Ловеч, ще се ускорява задълбочаването на неравновесията между икономическите центрове и периферията на областта.

Сравнителният анализ на демографското и икономическото развитие на област Ловеч през 2005 – 2009 г. констатира, че дефинираните изводи и откритите тенденции в ОСР са коректно изведени и реални. Те очертават общата рамка на развитието, секторните пропорции и динамиката на основните индикатори за анализирания период. Необходима е по-голяма целенасоченост на анализа и конкретното му свързване със стратегическата част на ОСР. На тази основа следва да се разшири и обогати стратегическата част на плановия документ, да се приложат повече картосхеми и карти за областта.

4.3 S W O T анализ: оценка

SWOT - анализът е рутинен метод за класификация и обобщение на изведените тенденции и получените резултати от развитието на областта за определения период. В съдържателен план той отговаря на изискванията в Методическите указания. Общият недостатък е липсата на конкретност. Изведените и така представените силни и слаби страни, възможностите и заплахите за развитието на област Ловеч, могат да бъдат отнесени към всяка друга област на района и страната. Например към силните страни са посочени: природни забележителности от местно и национално значение; балансирана селищна мрежа; благоприятни географски и климатични условия (с.54); от слабите страни на анализа: нисък жизнен стандарт, наличие на уязвими групи на пазара на труда, слаба връзка бизнес-наука-образование; от възможностите: разширен достъп на българските производители до пазара на ЕС; повишено търсене на алтернативни форми на туризъм; повишено търсене на земя; от заплахите: изоставане в научната и развойната дейност; липса на интерес за публично-частни партньорства; недостатъчна държавна политика, насочена към социално уязвими групи (с. 55).

Освен общите формулировки, някои от обобщенията са и неточни – например повишено търсене на земя или присъединяване към Европейския съюз и използване на неговите фондове. SWOT анализът е финала на ситуационния анализ и същевременно преход към стратегическата част на

ОСР. В него се съдържат както ресурсите, предимствата и възможностите за развитие, така и конкретна прогноза от евентуални рискове. Следователно необходимо е да се преформулира съдържанието на четирите сегмента от матрицата на SWOT-анализа.

5 ОЦЕНКА НА КООРДИНАЦИЯТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ОСР

В този сегмент на ОСР се съдържа визия, главна цел, стратегически цели, приоритети за развитие и политики за целенасочено въздействие. Стратегическата част е разработена подробно, като са направени частични допълнения, като главна цел и политики за целенасочено въздействие. Визията за областта съдържа три основни компонента – традиции, външни инвестиции и богата природно и културно богатство, като фактор за икономически и социален просперитет. Главната цел е разделена на три стратегически цели, декомпозирани на четири приоритета и мерки. Съдържанието на главната цел съвпада с целите на Закона за регионалното развитие (2004).

Информацията за област Ловеч съдържаща се в националната „Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България“ се установи, че в област Ловеч през периода 2005 – 2010 г. се изпълняват общо 24 проекта на стойност **71 728 993,58** лв. по които общините са бенефициенти, и 3 проекта по които общините в областта са партньори, на стойност 801 019 лв. Приключените проекти са 9, като най-голям е броят в общините Ловеч и Летница – общо 5. По показателите регистрирани и в процес на изпълнение на проекти изостават общините Априлци, Летница, Угърчин и Луковит. Само три общини в областта – Троян, Ловеч и Ябланица, усвояват 86,0% от финансовите ресурси на фондовете на ЕС. Очевидно е, че административния капацитет на малките (по брой на население и икономически потенциал) общини не е достатъчен за по-ефективното усвояване на финансовите ресурси от фондовете на ЕС. Доминират проектите по които общините в областта са бенефициенти.

Най-голям е броят регистрирането проекти в община Троян – 8, община Ловеч – 6 и община Тетевен 5.

Финансирани проекти от фондовете на Е С (по общини в област Ловеч) *

Таблица № 4

Таблица 1. Проекти, финансирани със средства от
ЕС /по статут/

Община	Проекти, по които е бенефициент					Проекти, по които е партньор				
	Регистриран	В процес на изпълнение	Приключен	Стойност	Относителен дял на финансовите средства (%)	Регистриран	В процес на изпълнение	Приключен	Стойност	Относителен дял на финансовите средства (%)
Тетевен	5		0	6664578,38	9,3	0	0	0	0,00	0,00
Троян	8	0	0	26313906,93	36,7	0	1	0	143270,77	17,89
Априлци	1	0	0	78379,53	0,1	0	0	0	0,00	0,00
Угърчин	1	0	1	867437,15	1,2	1	0	0	191039,30	23,85
Луковит	1	2	1	1607887,66	2,2	1	1	1	312363,16	39,00
Ябланица	2	0	1	10824294,08	15,1	1	0	0	154345,66	19,27
Ловеч	6	0	3	24564571,72	34,2	0	0	0	0,00	0,00
Летница	0	2	2	807938,13	1,1	0	0	0	0,00	0,00
Общо	24	6	8	71728993,58		3	2	1	801018,89	

*Източник : ИСУН, 2010 г.

Бенефициенти са 44 организации, като от тях на общините се падат 27. Разпределението на проектите между общините разкрива изразителни различия, което влияе върху ефективността на регионалната политика и регионалното развитие. Разпределението на проектите в областта по приоритетните цели – общо 4: 1. "Развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за устойчиво развитие", 2. "Създаване на конкурентноспособна икономика на основа на знанието и постигане на икономически растеж и заетост", 3. "развитие на пазарно ориентирано и конкурентноспособно селско и горско стопанство" и 4. „Стабилизиране на заетостта и създаване на благоприятни условия за живот". Целесъобразно е при актуализацията на ОСР да се акцентира на разработване на проекти от по-малките общини в областта и по оптималното им разпределение по основните приоритети за развитие.

Стратегическата част на ОСР е декомпозирана в 4 приоритета. Предвидените мерки и постигнати резултати през оценявания период е следното:

Приоритет 1 *„Развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за устойчиво развитие“*. По този приоритет са предвидени 3 мерки с основни акценти развитие на транспортно-комуникационната, ВиК и екологичната инфраструктура.¹¹ По тази мярка одобрените и изпълнявани проекти са общо 15, на стойност 29 641 296,4 лв. Разпределението на изпълняваните проекти между общините е община Троян 5 проекта, Тетевен – 4, Ловеч – 3, Луковит, Угърчин и Ябланица по 1.

Приоритет 2 *„Създаване на конкурентноспособна икономика на основа на знанието и постигане на икономически растеж и заетост“*. Актуалността на приоритет 2 се определя от факта, че това е един от стълбовете на общата политика на ЕС и България в стратегия „Европа 2020“. Мерките предвидени за изпълнение на приоритета са 2, с основни акценти развитие на бизнес средата, привличане на инвестиции и стимулиране на предприемачеството, както и постигане на икономически ефективно, социално и екологично балансирано туристическо развитие¹². По това стратегическо направление се изпълняват 4 проекта, на обща стойност 3 542 018,22 разпределени между общините в областта – Ловеч 2 проекта, Троян и Луковит по 1 проект.

Приоритет 3 *„Развитие на пазарно ориентирано и конкурентноспособно селско и горско стопанство“*. Това е стратегически приоритет за развитие на областната икономика, основаващ се на сравнителните предимства, ресурсния

¹¹ Вж. Областна стратегия за развитие Ловеч 2005 – 2015, с. 58-59.

¹² ОСР Ловеч 2005 – 2015, с. 59.

потенциал, традициите и създадената база. За изпълнение на приоритета са заложили 3 мерки с акценти възраждане и развитие на традициите в селското и горското стопанство, преход към рентабилно селско стопанство в равнинната част на областта и подобряване на инфраструктурата и качеството на живот в селските райони. Изпълняваните проекти по този приоритет са 2, на обща стойност 724 819,76 лв., разпределени между общините Ловеч и Тетевен.

Приоритет 4 „Стабилизиране на заетостта и създаване на благоприятни условия за живот“. Основателно към приоритета са разписани най-много мерки – общо 6.¹³ Регионалната политика в това стратегическо направление правилно е насочена към инвестиции в образованието, повишаване на заетостта на работната сила – основен и най-важен индикатор за работеща регионална икономика, подобряване на здравните и социалните услуги, използване предимствата на природното и културно-историческото наследство, развитие на гражданското общество и развитие на физическата култура и спорт. В приоритетното направление са одобрени и се изпълняват 24 проекта. Приключени (завършени) са 9 проекта в областта. Разпределението между общините е Ловеч 5, Тетевен 4, Троян 5, Априлци 1, Угърчин 2, Луковит 3, Ябланица 1 и Летница 1. Установява се, че съществуващите различия между общините се запазват и по отношение на изпълняваните проекти.

¹³ Вж. ОСП Ловеч, 2005 -2015, с. 62 – 63.

6 ИЗВОДИ ОТ МЕЖДИННАТА ОЦЕНКА ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОСР

Системният преглед на отделните раздели от ОСР, оценката на съвременната ситуация и използваните методи, както и получените резултати позволява да се формулират следните изводи:

6.1. ОСР – Ловеч е разработена на основата на подробна статистическа емпирична информация, което е позволило да се установят относително правилно съществуващите териториални различия, да се дефинират сравнително коректно тенденциите и профила на формираните териториални природно-социални структури. Това е базата от която са изведени стратегическите приоритети за развитието на областта в средносрочен и дългосрочен план;

6.2. Стратегическият документ е разработен по структура и съдържание съответстващи на Методическите указания на МРРБ. Следователно ОСР е планов стратегически документ, позволяващ развитието и политиките на органите за управление да постигнат резултати, близки до поставените цели;

6.3. В структурен и съдържателен план на ОСР са допуснати отклонения и пропуски, които оказват влияние върху количествената измеримост и оценката на равнището на постигнатите промени в социално-икономическото и културно-екологичното развитие на област Ловеч през периода 2005 – 2009 г.;

6.4. При оценката на структурата на ОСР се установяват несъответствия и небалансираност. Например *визията* за областта с времеви хоризонт 2015 е твърде обща и не съдържа специфичното, уникалното и стратегически важното, което да интегрира цялостното развитие и политики. Не е постигнато

съответствие между съдържанието на визията и това на главната (по-правилно стратегическата цел) на оценявания документ. Допуснато е несъответствие и между визията за развитие на областта и трите изведени стратегически цели;

6.5. Аналитичната част правилно е по-подробна, но при формулирани мерки към отделните приоритети (в стратегическата част) липсва задължителната конкретност и целенасоченост. Тя е необходима за да се постигне желаната промяна в развитието на областта. Съпоставителната оценка между констатираните тенденции на развитие и дефинираните приоритети (вкл. и посочените мерки) за изпълнение изискват преформулиране и съгласуване, като целта е ограничаване и намаляване на териториалните аномалии в развитието между отделните общини и качествена промяна на качеството на живот на населението;

6.6. При изготвянето на междинната оценка на ОСР – Ловеч и особена при проследяване на тенденциите на развитие до 2009 г. се установи, че се откроява функционирането на пространствен модел „център-периферия“. Центърът се формира от общините Ловеч, Троян и Тетевен, а периферията от останалите общини (Луковит, Ябланица, Угърчин, Априлци и Летница. Нарастващите социално-икономически контрасти в развитието между „центъра и периферията“ в областта, следва да определя политиките и инструментите на органите на регионалната власт за ограничаване на съществуващите пространствени диспропорции. Преодоляването на тази ситуация може да се извърши чрез въвеждане на нови форми на териториална организация на природно-социалните системи в границите на областта и използването на териториалната (районната) ефективност като инструмент за обоснована и целенасочена политика;

6.7. Наложително е да се оптимизира общата (на равнище NUTS – 2) и регионалната (на равнище NUTS – 3) политика на координация, наблюдение, съгласуваност и актуализация на стратегическите документи в границите на Северозападния статистически район. Заедно с това е наложителна системна и прозрачна дейност на експертните групи по мониторинг и текуща оценка по изпълнението на стратегическите документи, създаване и поддържане на областна система за информационно осигуряване на дейностите и политиките, произтичащи от изпълнението на стратегическите цели и мерки.

6.8. Специално внимание при актуализацията на ОСР следва да се отдели на мерките и дейностите свързани с активизиране на неправителствените организации и стимулиране на публично-частното партньорство, като един значителен потенциал за въздействие при изпълнението на ОСР и ОПР в област Ловеч.

7 ПРЕПОРЪКИ, НАСОКИ И ПОЛИТИКИ ПРИ АКТУАЛИЗАЦИЯТА НА ОСР ЗА 2010 – 2013/15 Г.

Препоръките и насоките за изготвяне на актуализацията на ОСР – Ловеч, са резултат от извършената междинна оценка и установеното равнище на изпълнение (към 2009 г.) на заложените стратегически цели и мерки. Заедно с това препоръките и насоките са извършени в съответствие с методическите изисквания и по целесъобразност и неотложна необходимост.

7.1. Основна препоръка при актуализацията следва да бъде постигане на съответствие между актуализирания вариант на Регионалния план за развитие на Северозападния район и стратегическите документи на област Ловеч. Известно е, че с новия Закон за регионалното развитие (2008 г.) се извършиха промени в границите на статистическите райони, което промени мястото и функциите на областта в регионалните структури и политики на страната;

7.2. Аналитичната и стратегическата част на ОСР – Ловеч е разработена с емпирична информация към 2002 и 2003 г. От 2007 г. с редовното членство на България в Европейския съюз се промениха съществено принципите, организацията, финансирането и управлението на регионалното развитие. Ето защо важна препоръка е привеждане в съответствие на стратегическите документи за развитие на област Ловеч с регламентите и директивите на общността, както и да се предложат мерки за използване на възможностите и ресурсите предоставени от трите инструмента за политика и регионално развитие – JESSICA, JASPERS и JEREMIE;

7.3. При актуализацията на ОСР е необходимо да се постигне функционална взаимобвързаност и синхрон между аналитичната, стратегическата и политическата (управленската) част на документа. Синтезът между отделните елементи на

регионалната природно-социална система Ловеч е първата стъпка към постигане на териториална концентрация на ресурсите, устойчиво и балансирано и ефективно усвояване на ресурсния потенциал и постигане на нарастваща ефективност на развитието и регионална синергия;

7.4. По редица основни индикатори – БВП и БДС на 1 жител, равнище на безработица, доходи на едно домакинство, енергийна ефективност, образователно равнище на човешкия капитал – област Ловеч, е в първите 5 области на Северна България и в Северния статистически район (на равнище NUTS 1). Необходимо е това равнище на развитие не само да се запази, но и да се ускори. Областта обаче изостава при изграждането на екологичната инфраструктура (към 2009 г. в областта е изградена и работи само 1 СПСОВ в гр. Троян. Ето защо е наложително да се предприемат допълнителни действия за изграждане на СПСОВ във селищата с население над 10 хил.ж. до края на 2011 г.;

7.5. Жизненоважна препоръка за развитието на област Ловеч с времеви хоризонт до 2013 г. и след това, е демографската и селищната политика с цел преход към устойчивост. Съществуващата демографска ситуация е основание да се предложи на органите на регионалната и местната власт срочни мерки и стимули насочени към положителни промени. В стратегическите цели и дефинираните мерки липсва конкретност, предложените индикатори за измеримост не са количествено измерими, в ОСР не са обосновани и заложили регионални хоризонтални мрежи от селища – първи ранг (Ловеч – Троян – Тетевен); селища от втори ранг (Ябланица – Угърчин – Априлци – Летница) и селища от трети ранг, като полюси на регионалното и местното развитие;

7.6. Важно значение за развитието на областта има определянето на общата политика за мониторинг и набора от

индикатори, която до 2009 г. не функционира ефективно. Прецизността на избраните и утвърдени индикатори в стратегическите документи на област Ловеч, трябва да осигуряват коректно измерване на целите и приоритетите. Заедно с това е препоръчително да се включат и използват индикатори измерващи и оценяващи подходите, методите и инструментите използвани от отделни органи и служби при изпълнението на ОСР;

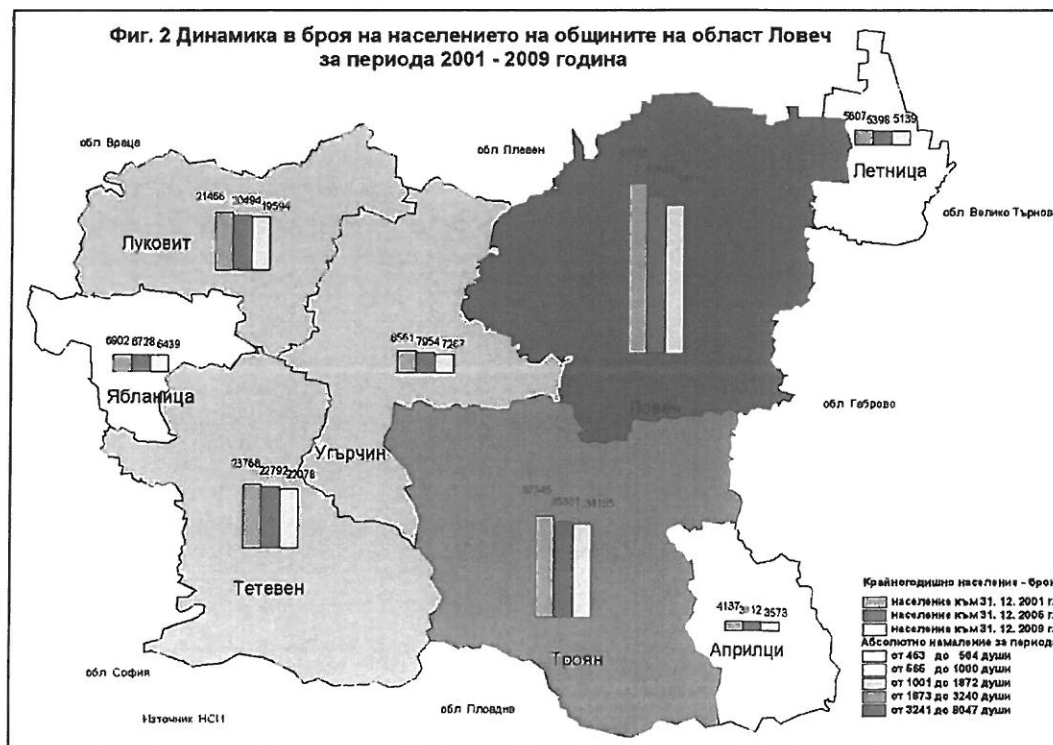
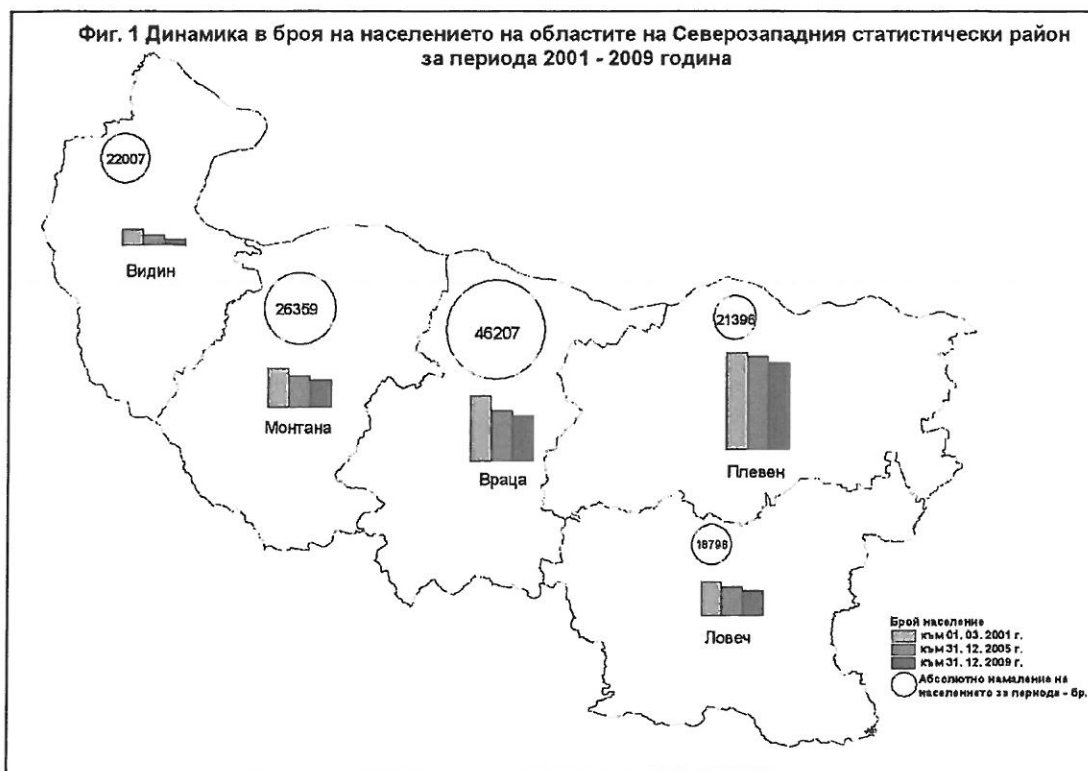
7.7. Визията, главната цел, стратегическите цели и мерки следва да се актуализират, конкретизират и синхронизират. В резултат на това ще се осигурят допълнителни възможности за ефективна координация и синергия между местните (общински) и областната (регионална) политика за устойчиво, балансирано и ефективно управление на територията.

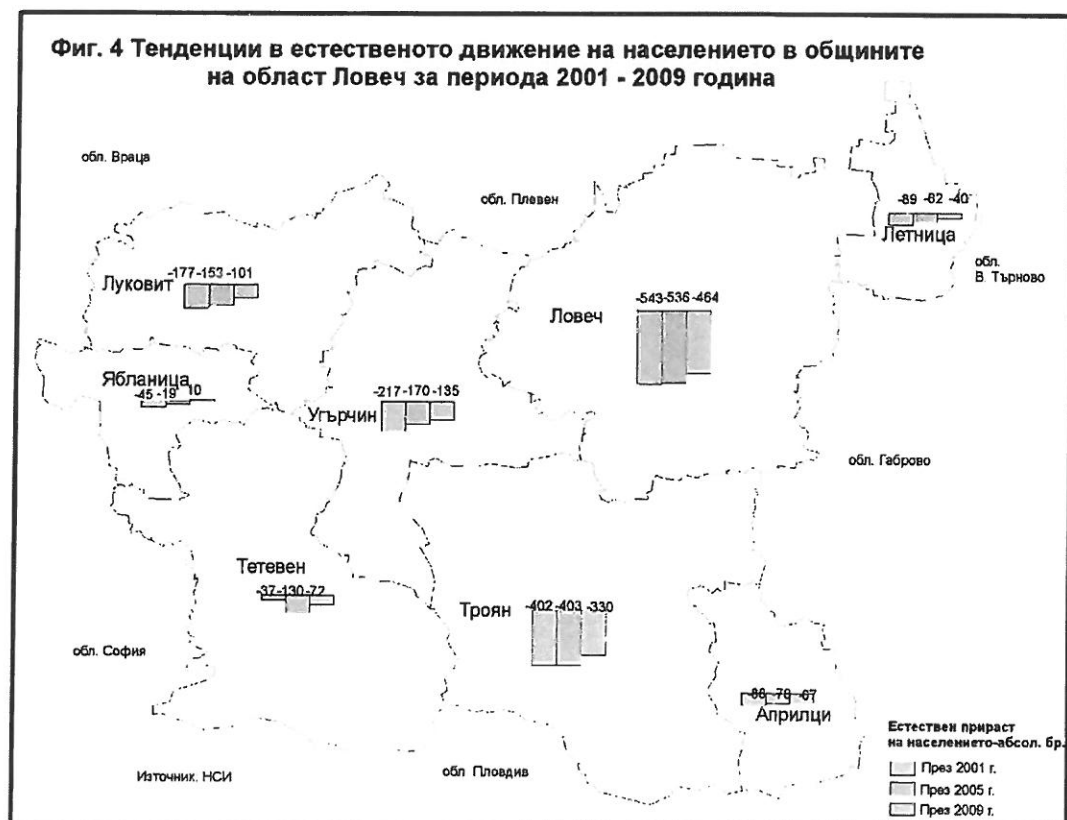
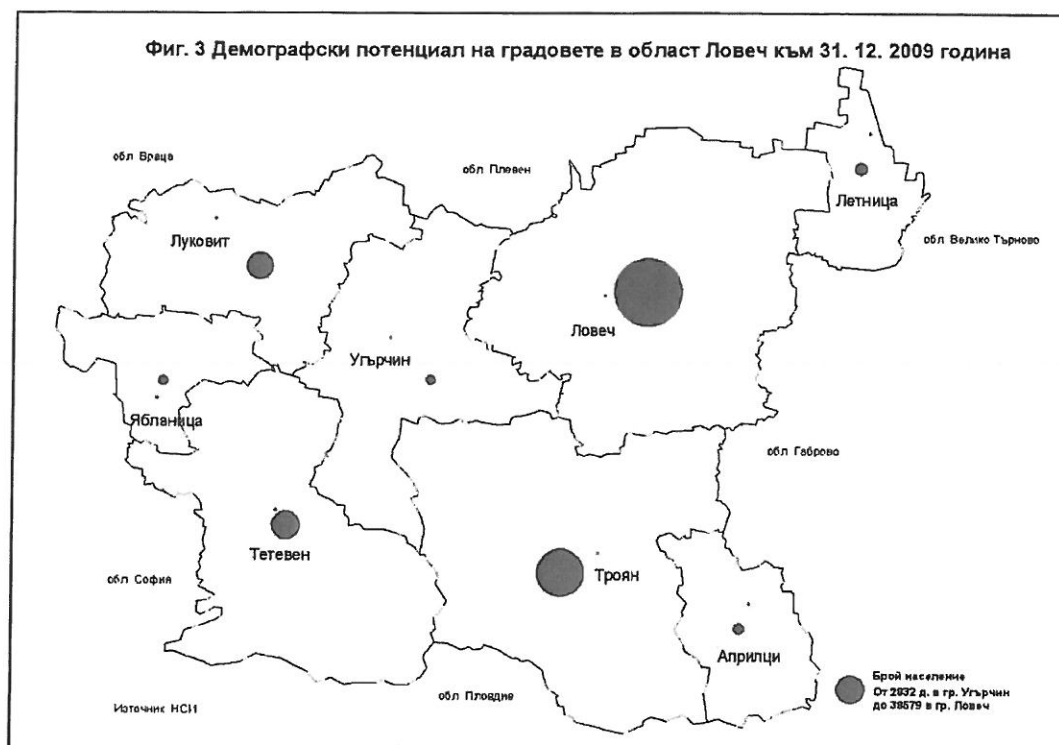
7.8. При актуализацията на ОСР – Ловеч следва да включи по-конкретни цели и мерки за развитието на туризма. На територията на областта е най-големия (по брой туристи) зимен туристически комплекс „Беклемето“, уникалния Троянски манастир и Националното изложение на художествените занаяти и изкуствата „Орешак“, на изградената инфраструктура за ски туризъм в община Априлци, , привлекателния туристически обект „Деветашка пещера“ и природния феномен „Крушуна“.

8 ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разработената междинна оценка се извърши при коректно партньорство между сдружение „Булрегио“ и Областна администрация – Ловеч. Получените резултати позволяват да се предприемат мерки за съдържателно публично обсъждане на Междинната оценка на ОСР – Ловеч и срочно актуализиране на основния стратегически документ определящ формата (рамката) на регионалната политика и регионалното развитие.

9 ПРИЛОЖЕНИЯ

Фиг. 6 Баланс на територията на област Ловеч към 2006 година

